

Amsterdam

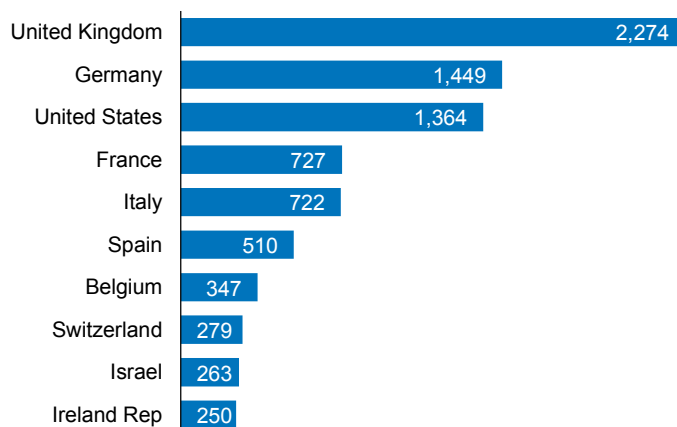
Amsterdam Marketing är namnet på marknadsföringsorganisationen för Amsterdam Metropolitan Areas. Amsterdam Marketing bildades 2013 efter en sammanslagning av Amsterdam Partners, Amsterdam Tourism & Convention Board och Amsterdam Uitburo.

Amsterdam har sedan 2004 arbetat med det gemensamma varumärket "I Amsterdam". Amsterdam Marketing arbetar också i nära samarbete med Amsterdam In Business. Målet är att sätta Amsterdam på kartan som en av Europas topp fem mest attraktiva städer för boende, besökare och företag.

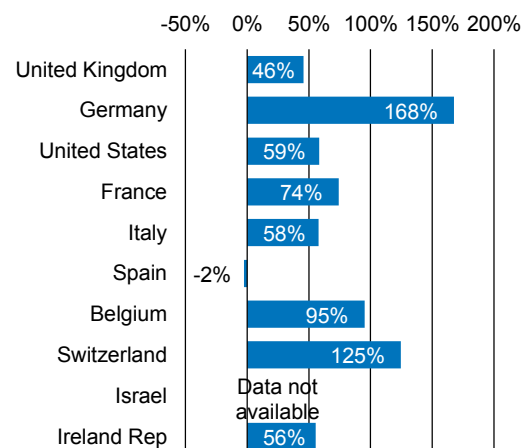
Den 5 oktober 2017 avled Amsterdams borgmästare Eberhard van der Laan. Till dess att en ny borgmästare är officiellt utsedd kommer Eric van der Burg att utföra de officiella uppgifterna som en del av hans roll som andra vice borgmästare. Som en följd av Brexitförhandlingarna mellan EU och Storbritannien beslutades den 17 november att den Europeiska läkemedelsmyndigheten (EMA) ska flytta till Amsterdam. Flytten ska vara klar till den 1 april 2019 då Brexit genomförs.

Amsterdam är ungefär en lika stor besöksdestination som Stockholm mätt i antalet gästnätter. Den stora skillnaden är tonvikten på internationella övernattningar där andel uppgår till cirka 85 procent. Staden har haft en positiv tillväxt under en längre tid avseende antalet övernattningar där exempelvis antalet övernattningar från Tyskland har ökat med 168 procent sedan 2008.

De tio största marknaderna. Antal gästnätter 2016 (tusental).

Marknadernas utveckling över åtta år.

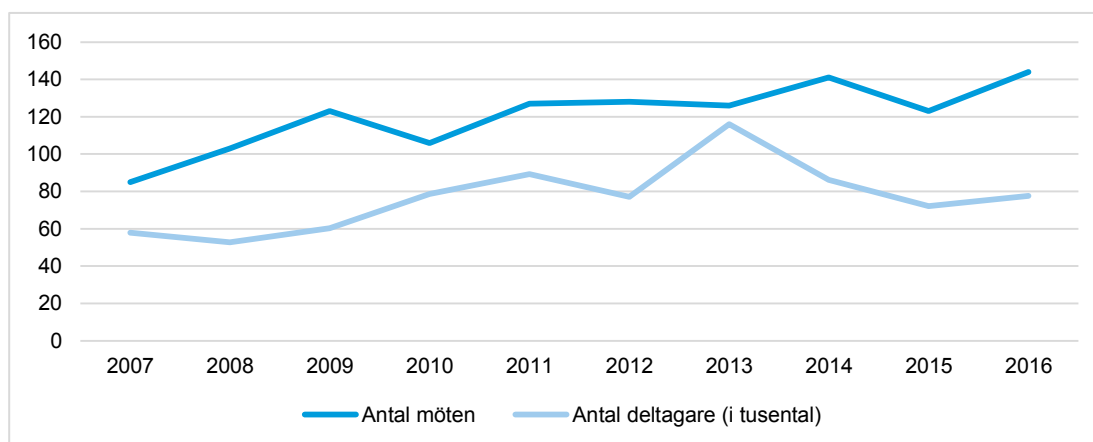
Källa: Tourmis.

Den relativt snabba utvecklingen inom besöksnäringen har resulterat i att lokalbefolkningen reagerat på turismen. Fokus och resurser har därför styrts om till att istället för att fokusera på att attrahera fler internationella besökare fokusera på att utveckla staden för lokalbefolkningen och ändra deras inställning till turismen. Fokus ligger på aktiviteter som syftar till att "sprida ut" turisterna till regioner utanför citykärnan, samt närliggande städer.

Antalet ankommande och avresande passagerare vid Amsterdams flygplats Schipol uppgick 2016 till 63,6 miljoner vilket motsvarar en ökning med 15,7 procent jämfört med 2014.

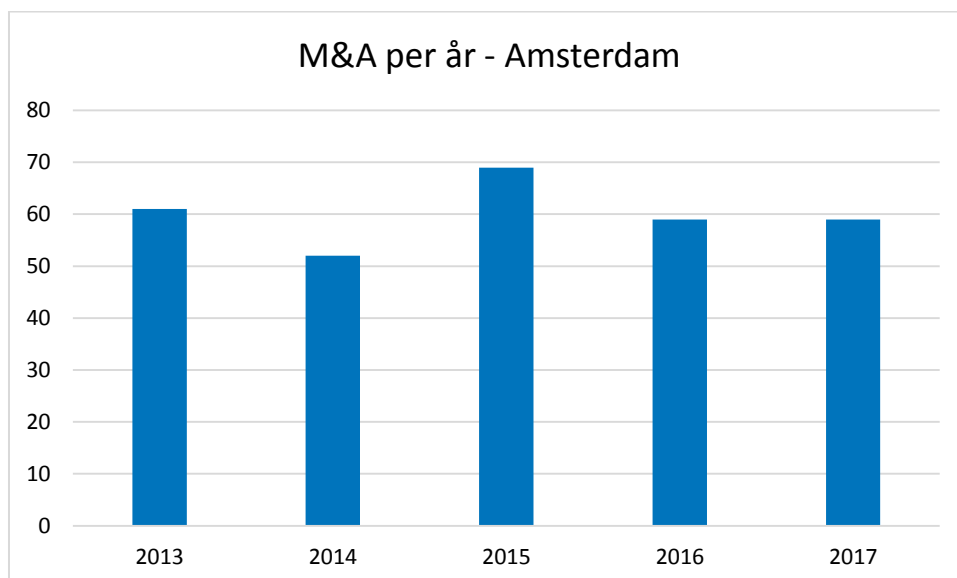
Avseende internationella möten och kongresser anses Amsterdam som ett bra alternativ och ett säkert val med en stor flygplats och det geografiska läget. De kan också erbjuda en stor kongressanläggning med ett strategiskt läge. Den mest hektiska perioden för möten och kongresser är under maj - juni och september - oktober.

Under perioden 2007 – 2016 har i snitt 121 internationella möten och kongresser årligen arrangerats vilka besökts av i snitt 77 000 deltagare.

Källa: International Congress and convention Association, ICCA. Avser internationella möten som roterar mellan minst tre städer och har minst 50 deltagare.

Amsterdam har under de senaste åren haft ett relativt stabilt flöde av uppköp och sammanslagningar där utländska företag eller aktörer gått in och tagit över en majoritet av lokala företag. I jämförelse med Stockholm ligger de strax under Stockholm i antal uppköp och sammanslagningar där större delen av ägandet tagits över.

Källa: Bureau vad Dijk December 2017, där utländska majoritetsuppköp och sammanslagningar av lokala företag skett. För 2017 räknas resultatet fram till december 2017.

Berlin

Staden Berlin utgör en egen delstat i förbundsrepubliken Tyskland och styrs sedan 2014 av Michael Müller som är socialdemokrat från Västberlin.

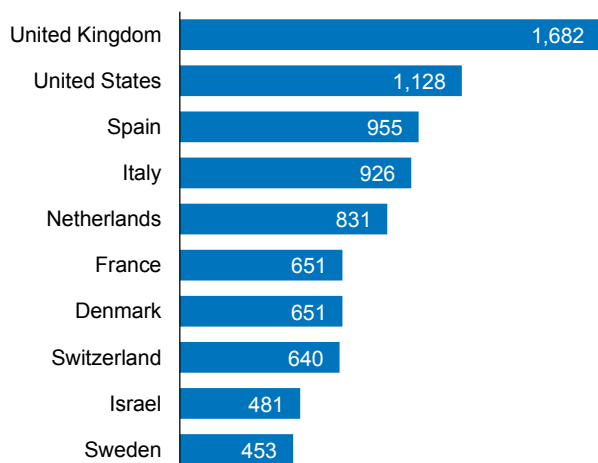
Berlin Partners for business and technology är den officiella organisationen för inlokalisering, innovation och näringslivsutveckling. Till skillnad från SBR arbetar de aktivt med att locka investeringar från övriga landet. Partnerskapet omfattar delstaten Berlin som står för en tredjedel av finansieringen och ett stort antal privata partners. Verksamheten består även av en tidigare teknikstiftelse vilket närmast skulle kunna jämföras med att stiftelsen Electrum gick samman med Invest Stockholm. Berlin Partners arbetar även med att locka talanger till Berlin bl.a. genom en särskild hemsida.

Berlin har en stark position i Europa för nystartade företag i inom tech-industrin. Inflödet av utländskt riskkapital har dock inte varit så imponerande. Bland utmaningarna för Berlins finns t.ex. byråkrati och språkbarriärer där tyskan många gånger är ett krav i kontakt med både myndigheter och leverantörer. Berlin ses också som en utmaning då man både lyder under staden och de federala systemen vilket gör det svårt att veta vem man förväntas kontakta. Berlins popularitet medför även svårigheter att hitta billigt boende centralt.

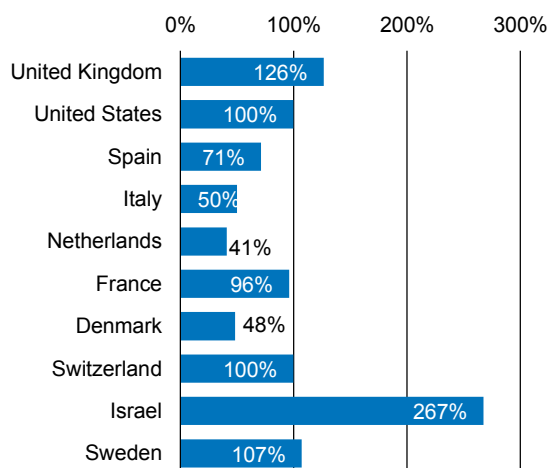
VisitBerlin är Berlins marknadsföringsbolag. I sin vision har de med att de även vänder sig till lokalbefolkningen. Sedan 1993 har de arbetat med ”We know Berlin” som slogan. Syfte med bolaget är att främja och marknadsföra privatturism, affärsresor, evenemang, utställningar, konferenser och kongresser samt att tillhandahålla turistservice för Berlin och regionen.

Berlin är en klart större besöksdestination än Stockholm mätt i antalet gästnätter. Mixen mellan internationella och nationella övernattningar i Berlin påminner till viss del om Stockholms där Berlins andel internationella övernattningar uppgår till 46 procent.

De tio största marknaderna. Antal gästnätter 2016 (tusental).

Marknadernas utveckling över åtta år.

Källa: Tourmis.

Berlin är en av de mest snabbväxande besöksdestinationerna i Europa. Efter återföreningen har det byggts mycket nya hotell, det finns gott om centralt belägna tomma tomter, som man skickligt har fyllt upp och staden har mycket att erbjuda för många olika typer av besökare. Partystämpeln har dock inneburit att många yngre besökare dragits till Berlin och det har

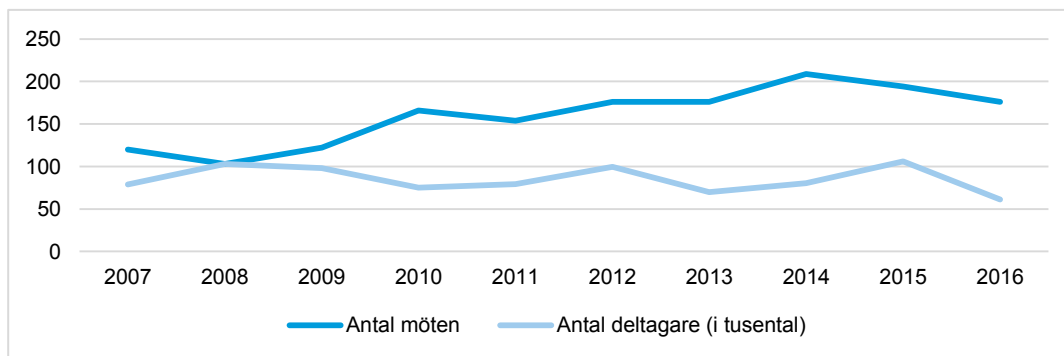
medfört störningar för innevånarna. Konsekvensen av det har inneburit att Visit Berlin fått lägga kraft på att förklara för innevånarna det positiva med en växande besöksnäring.

Det stora traumat i Berlin är självfallet den nya flygplatsen, Berlin- Brandenburg, som skulle ha öppnat 2013 men fortfarande byggs om efter många byggmissar m.m. Antalet ankommande och avresande passagerare vid Berlins nuvarande två flygplatser, Berlin Tegel och Berlin Schönefeld, uppgick 2016 till 32,9 miljoner. Det motsvarar en ökning om 2,7 procent för Berlin Tegel och 59,8 procent för Berlin Schönefeld jämfört med 2014.

Flygbolaget Air Berlins konkurs under hösten 2017 har medfört att Berlins flygtillgänglighet har minskat med 30 procent.

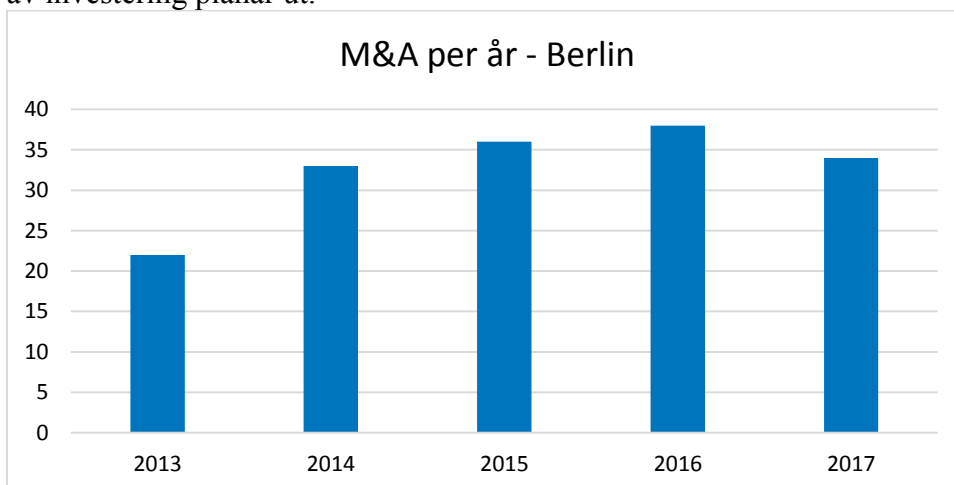
Avseende internationella möten och kongresser är Berlin en framstående stad, både sett till antalet möten och kongresser och i antalet deltagare. En invigning av den nya flygplatsen, Berlin- Brandenburg och en uppgradering av Berlins mässanläggning skulle sannolikt öka intresset ytterligare. Den mest hektiska perioden för möten och kongresser är under maj - juni och september - oktober.

Under perioden 2007 – 2016 har i snitt 160 internationella möten och kongresser årligen arrangerats vilka besökts av i snitt 85 000 deltagare.

Källa: International Congress and convention Association, ICCA. Avser internationella möten som roterar mellan minst tre städer och har minst 50 deltagare.

Antal lokala företag som köpts upp eller slagits samman med icke-tyska företag har ökat stadigt de senaste åren i Berlin, men är fortfarande på relativt låga nivåer för en så pass stor stad som Berlin. För 2017 återstår att se huruvida 2016 års nivå överträffas eller om denna typ av investering planar ut.

Källa: Bureau vad Dijk December 2017, där utländska majoritetsuppköp och sammanslagningar av lokala företag skett. För 2017 räknas resultatet fram till december 2017.

Hamburg

Hamburg är både en delstat och Tysklands näst största stad. Olaf Scholz, socialdemokrat, är borgmästare sedan 2010. Stadens utveckling kännetecknas av kvalitativ infrastruktur, kvalificerad arbetskraft, en kombination av lokala och multinationella företag samt avancerad forskning.

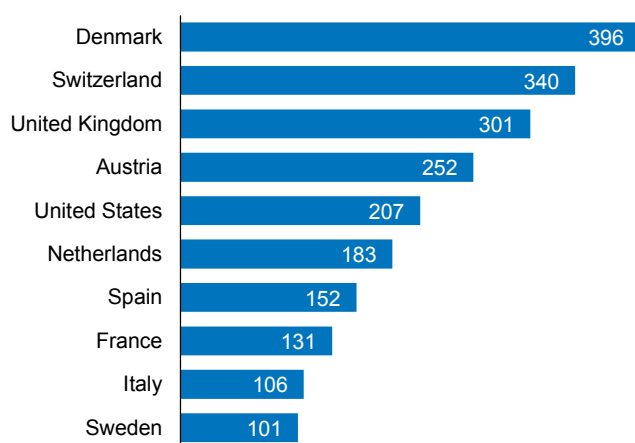
En av de kunskapsintensiva och exportinriktade sektorerna i Hamburg utgörs av flygindustrin. Airbus tyska huvudkontor sysselsätter cirka 15 000 och spelar en avgörande roll i utveckling och konstruktion av alla Airbus flygplan. Även medicinteknik är en sektor i snabb tillväxt. Asklepios Kliniken i Hamburg är Europas största privata sjuk- och hälsovårdskluster och Hamburgs andra största arbetsgivare med cirka 10 000 sysselsatta. Andra stora arbetsgivare är bland annat Lufthansa och Deutsche Bahn.

HafenCity är det största citynära utvecklingsområdet i Europa och sträcker sig längs floden Elbe. Det är 157 hektar före detta hamn och industrimark som konverteras och kommer utöka Hamburgs yta med 40 procent. Hela utvecklingsområdet beräknas vara färdigställt omkring 2025/30 och bl.a. inrymma 12 000 bostäder och arbetsplatser 45 000 personer.

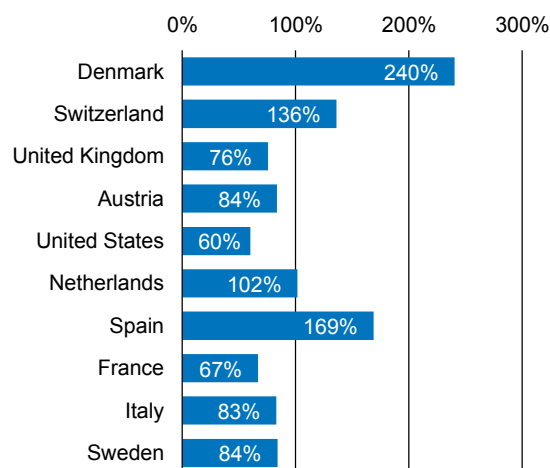
Sedan 2014 arbetar Hamburg Marketing, the Hamburg Tourismus (leisure marketing) och Hamburg Business Development Corporation gemensamt för att marknadsföra Hamburg och dess region.

Storleksmässigt är Hamburg i paritet med Stockholm avseende antal gästnätter. De nationella gästnätterna utgör merparten av övernattningarna och andelen internationella övernattningar uppgår till 25 procent. Närheten till Danmark återspeglas i att det är den största internationella marknaden avseende antal övernattningar och att dessa övernattningar har ökat med 240 procent sedan 2008.

De tio största marknaderna. Antal gästnätter 2016 (tusental).

Marknadernas utveckling över åtta år.

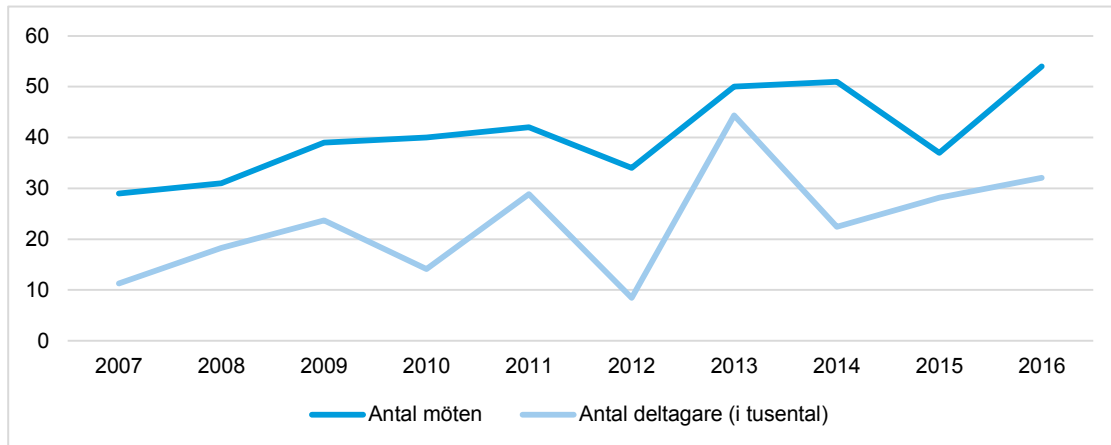
Källa: Tourmis.

Besöksnäringen i Hamburg har haft en positiv utveckling under en längre tid. Genomförda mätningar visar att 82 procent av lokalbefolkningen huvudsakligen ser positiva effekter av turismen.

Antalet ankommande och avresande passagerare vid Hamburgs flygplats uppgick 2016 till 16,2 miljoner vilket motsvarar en ökning om 9,9 procent jämfört med 2014.

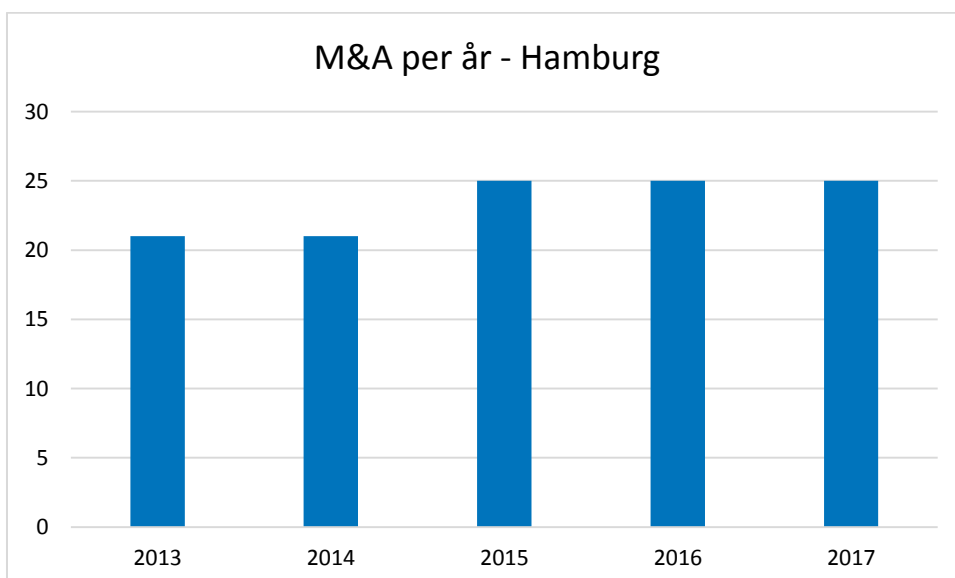
Avseende just internationella möten och kongresser är Hamburg ännu en relativt liten stad. Nationella möten och kongresser dominerar men förutsättningar finns för staden att även växa som en internationell mötesstad. Den mest hektiska perioden för möten och kongresser är under september.

Under perioden 2007 – 2016 har i snitt 41 internationella möten och kongresser årligen arrangerats vilka besökts av i snitt 23 000 deltagare.

Källa: International Congress and convention Association, ICCA. Avser internationella möten som roterar mellan minst tre städer och har minst 50 deltagare.

Hamburg ligger sist i ligan gällande utlandsinvesteringar i form av majoritetsuppköp och sammanslagningar med lokala företag enligt de siffror som finns tillgängliga i databasen Bureau von Dijk. Även om en liten ökning skett, verkar mängden investeringar av denna typ vara rätt stabil.

Källa: Bureau vad Dijk December 2017, där utländska majoritetsuppköp och sammanslagningar av lokala företag skett. För 2017 räknas resultatet fram till december 2017.

Köpenhamn

Staden leds sedan 2010 av överborgmästare Frank Jensen (socialdemokrat) som lagt ner mycket energi på att ta ledartröjan för storregionen och komma bort från regionbegrepp som Huvudstadsregionen eller Öresundsregionen. Varumärkesarbetet, innefattande hela Själland och Skåne, bedrivs under det gemensamma namnet Greater Copenhagen.

Inom investeringsfrämjande sker de flesta satsningar med EU-medel. Copenhagen Capacity (CopCap) är regionens bolag som arbetar med investeringsfrämjande. CopCap fokuserar på ICT, cleantech, biotech, food ingredients/process, logistics creative (film och dataspel) och health tech.

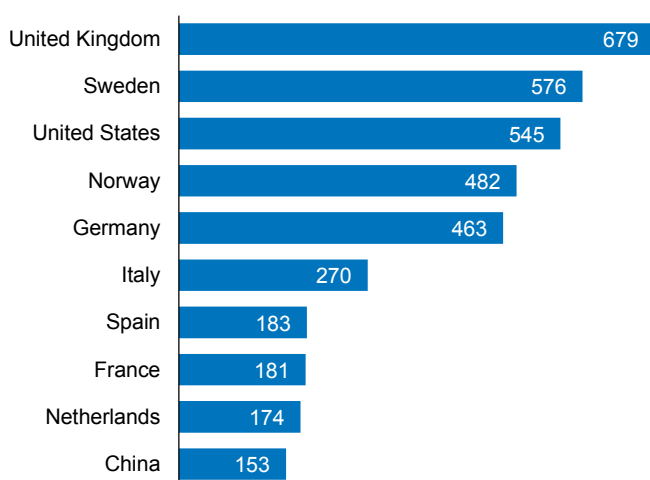
CopCap samarbetar med de kringliggande kommunerna runt Köpenhamn och koncentreras till exportfrämjande. Samarbete sker även på nationell nivå med Invest Denmark och insatser görs även med näringslivet och andra för att locka direktlinjer till Kastrup inom projektet Global Connected.

Talangattraktion är ett prioriterat område och i marknadsföringen betonas ”Work-life balance”. Digitalt noteras en hemsida för den kinesiska marknaden i form av text på mandarin samt att CopCap har utvecklat en app, "Move to DK", för att guida en person genom flytten till Danmark. Köpenhamn driver även flera initiativ för jobbmatchning, såsom ”Greater Copenhagen Careers” samt ”Find your next job in Copenhagen”.

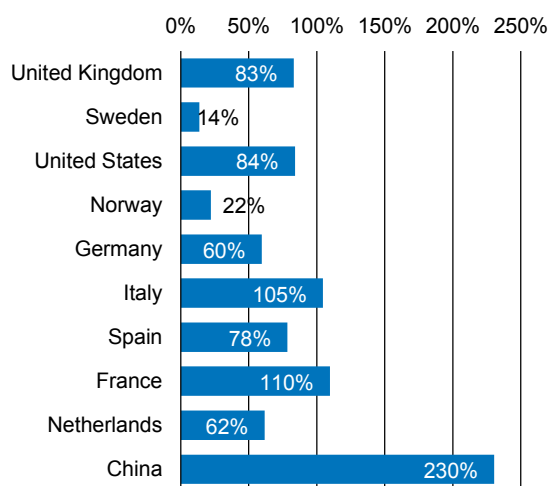
Wonderful Copenhagen (WoCo) är Köpenhamnsregionens turistorganisation och är Köpenhamns motsvarighet till Visit Stockholm. De arbetar för att främja och utveckla turismen till regionen genom deras fyra affärsområden: Convention, Cruise, Communication och Development.

Totalt sett är Köpenhamn en mindre besöksdestination än Stockholm mätt i antalet gästnätter. Andelen internationella övernattningar är dock större och uppgår till 63 procent. Värt att notera är att antalet övernattningar från de nordiska marknaderna inte utvecklats i någon större omfattning. Övernattningarna från Kina har däremot ökat med 230 procent sedan 2008, dock har ökningstakten minskat markant mellan 2015 och 2016.

De tio största marknaderna. Antal gästnätter 2016 (tusental).

Marknadernas utveckling över åtta år.

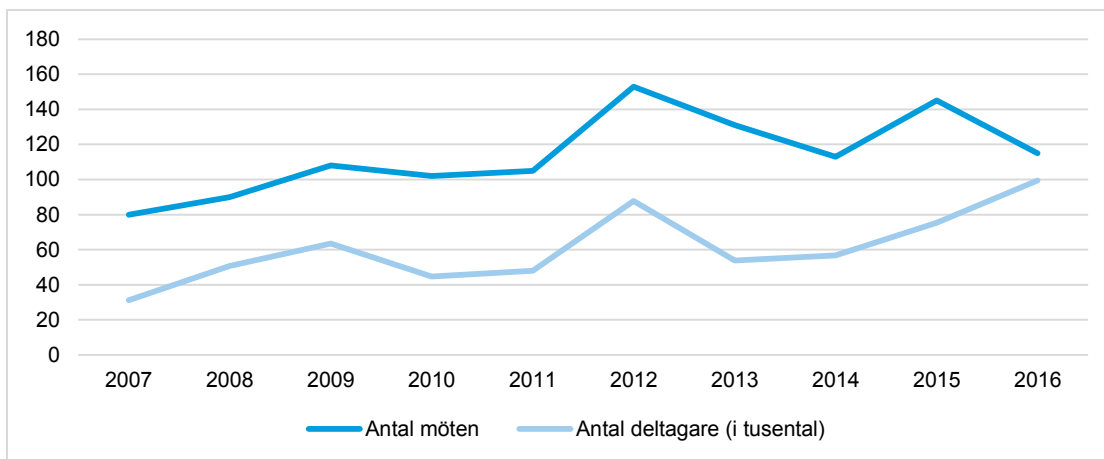
Källa: Tourmis.

WoCo har presenterat siffror som visar att Köpenhamnarna är mycket positivt inställda till besökare och till att det finns plats för ännu fler turister.

Antalet ankommande och avresande passagerare vid Köpenhamns flygplats uppgick 2016 till 29 miljoner. Det motsvarar en ökning om 13,3 procent jämfört med 2014.

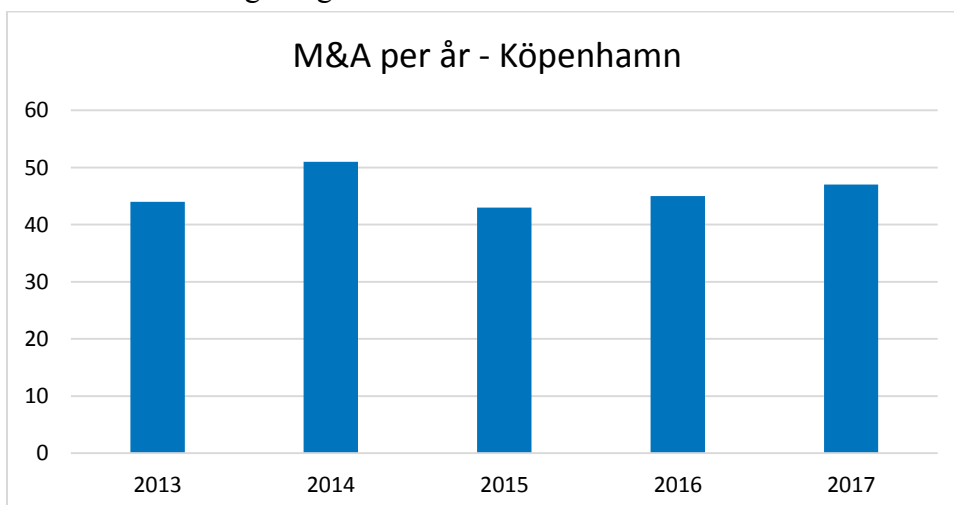
Avseende internationella möten och kongresser arbetar WoCo framgångsrikt med att attrahera kongresser till staden. Bella Center, som är den stora anläggningen, ligger välplacerat mellan flygplatsen och staden. Anläggningen är även nyrenoverad och ändamålsenlig. Den mest hektiska perioden för möten och kongresser är, i mångt och mycket likt övriga städer i denna rapport, maj - juni och september - oktober.

Under perioden 2007 – 2016 har i snitt 114 internationella möten och kongresser årligen arrangerats vilka besökts av i snitt 61 000 deltagare.

Källa: International Congress and convention Association, ICCA. Avser internationella möten som roterar mellan minst tre städer och har minst 50 deltagare.

Köpenhamn har haft jämn nivå antalet utländska uppköp och sammanslagningar med lokala företag de senaste 5 åren. En svag positiv utveckling går att se, framförallt i och med att resultatet för 2017 ej är färdigt än. Jämfört med Stockholm ligger Köpenhamn stabilare, men cirka 20 investeringar lägre.

Källa: Bureau vad Dijk December 2017, där utländska majoritetsuppköp och sammanslagningar av lokala företag skett. För 2017 räknas resultatet fram till december 2017.

London

Greater London Council (GLC) är den överordnade organisationen för Londons olika stadsdelar (burroughs). GLC leds av borgmästaren Sadiq Khan (Labour) som efterträdde Boris Jonson (Tory) som efter Brexit blev utrikesminister.

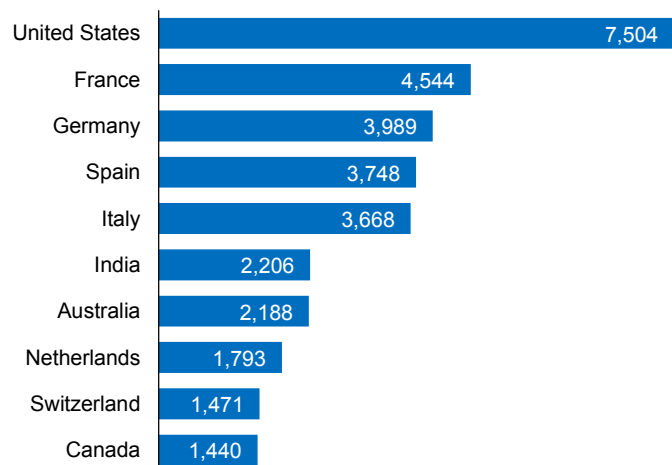
Storbritanniens beslut att lämna EU innebär att många oklarheter kommer att kvarstå många år innan man vet hur EUs relationer ska regleras. Även effekterna av Brexit för Londons del är svårbedömda. En av de mer tydliga effekterna är den förestående flytten av EMAs hemvist till Amsterdam och Europeiska bankmyndigheten (EBA) till Paris.

Den officiella marknadsföringsorganisationen i London heter London & Partners och bildades 2011, då tre olika organisationer (Visit London, Think London and Study London) slogs ihop. GLC är största bidragsgivare till London & Partners och organisationen drivs som en icke-vinstdrivande partnerskap mellan det offentliga och det privata (not-for-profit public-private partnership) samt ett nätverk av kommersiella partners.

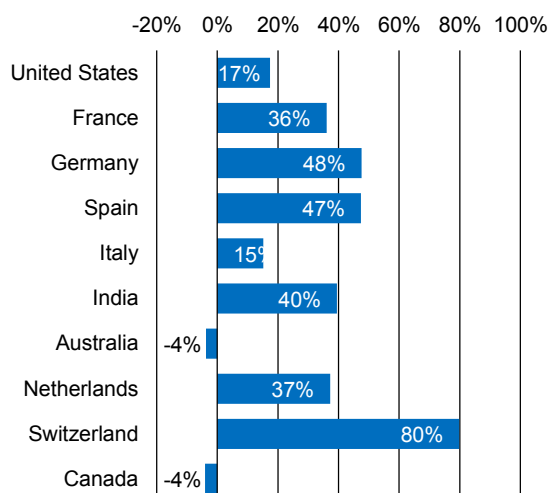
Deras mål är att attrahera investeringar, evenemang, kongresser, studenter och besökare till London samt att hjälpa företag i London med etablering globalt.

London sticker ut i detta sammanhang. Det är en väsentligt större stad och den globala kännedomen om staden är mycket hög. Enligt London & Partners uppgår det turistekonomiska värdet av turismen i London till cirka 36 miljarder GBP, motsvarande närmare 400 miljarder SEK. Mätt i antal gästnätter är London avsevärt större än alla övriga städer i denna rapport. Den internationella andelen besökare motsvarar 69 procent.

De tio största marknaderna. Antal gästnätter 2016 (tusental).

Marknadernas utveckling över åtta år.

Källa: Tourmis.

I London dominerar besökare från USA vilka står var tionde övernattningsgäst. Dock har den totala tillväxten i antal övernattningsgäster varit relativt svag, både på kort och lång sikt.

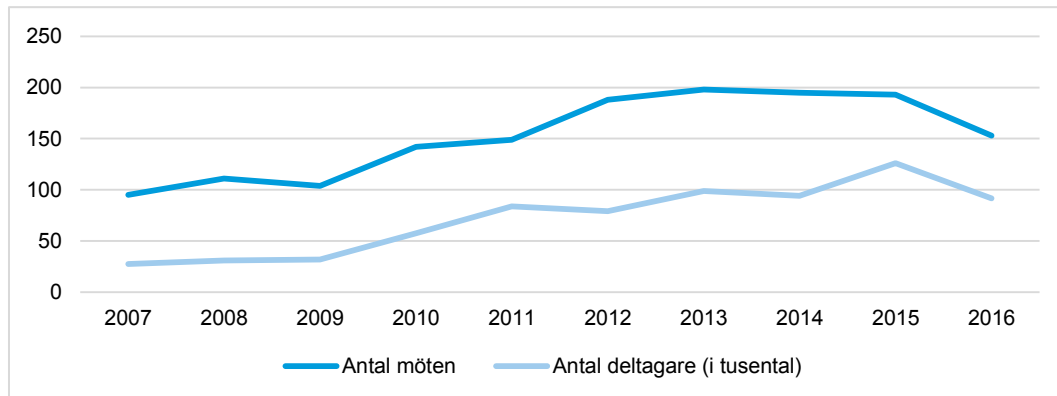
Undantaget är besökare från Schweiz vilka ökat med 80 procent sedan 2008. Trenden för besökare från Indien har även den varit positiv, på kort och lång sikt, och antalet övernattningsgäster har ökat med 40 procent sedan 2008.

Flygtrafiken till och från London har en speciell position i Europa. London Heathrow är Europas största flygplats med 75,7 miljoner ankommande och avresande passagerare 2016, en

ökning med 3,1 procent sedan 2014. Vid London Gatwick hanteras 43,1 miljoner passagerare (+13,2% jämfört med 2014) och motsvarande siffra för London Stansted är 24,3 miljoner ankommande och avresande passagerare 2016 (+21,8% jämfört med 2014).

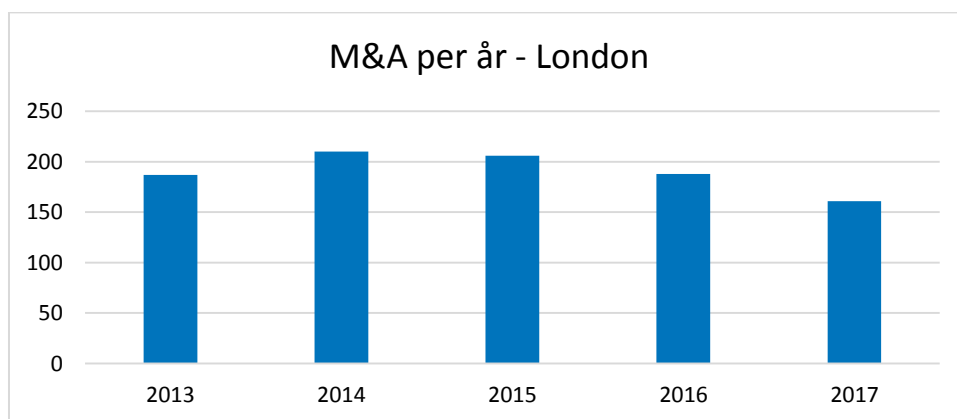
Avseende internationella möten och kongresser är London en framgångsrik stad. Genom att London är värd för många mindre möten är antalet deltagare vid dessa något färre än i exempelvis Amsterdam och Berlin. Den mest hektiska perioden för möten och kongresser är under september.

Under perioden 2007 – 2016 har i snitt 153 internationella möten och kongresser årligen arrangerats vilka besökts av i snitt 72 000 deltagare.

Källa: International Congress and convention Association, ICCA. Avser internationella möten som roterar mellan minst tre städer och har minst 50 deltagare.

Trenden gällande utländska uppköp och sammanslagningar av lokala företag i London är negativ för de senaste åren. Dock ligger London på den högsta nivån jämfört med övriga städer i denna rapport och har cirka 100 fler händelser per år än Stockholm. År 2017 är inte färdigräknat och det återstår att se hur året summerar och hur Brexit påverkar resultaten.

Källa: Bureau vad Dijk December 2017, där utländska majoritetsuppköp och sammanslagningar av lokala företag skett. För 2017 räknas resultatet fram till december 2017.